

KARMELO ALKORTA OIARTZABAL - HERNANIARRA ETA ESPAINIAKO GERRA ZIBILEAN (1936-1939) IBILITAKOA

Hernaniar bat Gerra Zibilean

Itsaso Pacheco - Leire Pacheco
INMACULADA IKASTETXEA

Karmelo Alkorta Oiartzabal 1914ko uztailaren 31ean jaio zen, Hernanin. Akerregi auzoko Zumai baserrian jaioa eta bizitakoa 1914tik 1992 arte, eta, bertan bere bizitza osoan lan egindakoa da. Espainiako Gerra Zibilak bete-betean harapatu zuen eta oraindik go-goan dauzka orduko gertaera eta kontuak.

Nolako bizitza egiten zenuen gerrara joan baino lehen?
Edozein baserriarrek egiten zuena. Baserriko abereak zaindu, mendian belarra ondu, soroan eguneroko jatenak egin, baraztean eta horrela...

Eta, gerrara borondatez ala behartuta joan zinen?

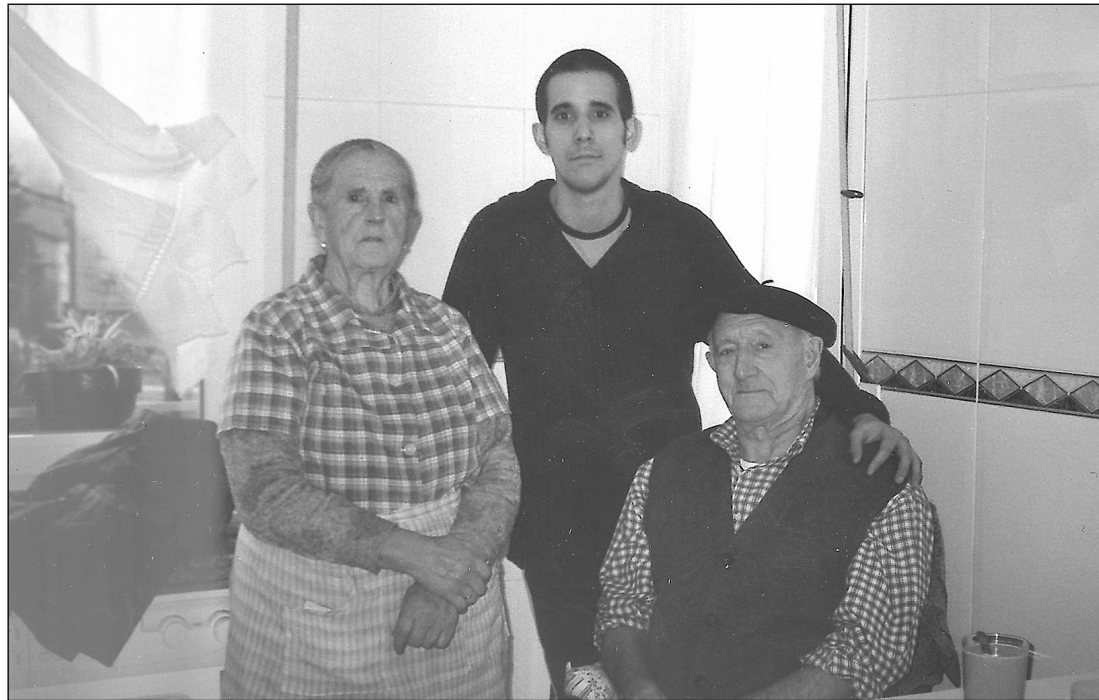
Soldaduskan bi urte egin eta etxera bueltatu nintzenez bate-re asmorik ez nuen gerrara joateko baina bi anai gerran ziren dagoeneko eta batek ez zuen batere instrukzioz ez fusilarekin ez ezerrekin. Orduan anaia etxera ekararazi eta ni joan nintzen bere partez. Beraz, etxekoetatik, anaia Jexux eta biok joan ginen.

Non ibili zinen?

Aurrena Bilbora eraman gintuzten, handik, Balmasedara "han kozinan sartu nintzen", gero oinez, Andorrraraino mendiz, eta mendi haietan ibili ginen lau urtez aurrera eta atzera. Bukatutakoan Leridara jeitsi ginen eta handik Madrilera; Madrilen altaboz batetik nire kintakoak Murtziara joan behar genuela eta kamioietan kargatu eta Murtzian lizentziatu nintzen.

Kontaizkiguzuz fronteko egun bateko gora beherak

Oso gogorra zen. Behin, gogorazten naiz, lau gau eta egun begirik itsutu gabe geundela, guardia egiten, lo hartu nuen, momentu bat besterik ez zen izan baina, ofizialak harapatu eta hurrengo goizean fusilatu egingo ninduela esan zidan. Ni etsita! Baina hurrengo goizean kapitainak izugarriak esan zizkion ofizialari, ea ez al zekien zein fuertak ginen eta zenbat aguantatzen genuen, ea ez al zen fijatu lau egun eta lau gau guardia egiten ari ginela jarraian, kontu handiarekin ibil-

Ezkerretik: Karmen Irazusta emaztea, Gaizka, eta Karmelo Alkorta bera.

tzeko euskaldunen kontra! Eta gero niri: "Alkorta! ¿Sabes hacer algo en la cocina?" Eta nik "algo ya he aprendido en el caserío si" (txikitan beti erdi gaixo eta beti amaren atzetik ibiltzen bainintzen eta sukaldian zerbait ikasitakoa behintzat) eta kapitainak "pues desde ahora organizarás la cocina porque si no nos va a matar la comida antes que la guerra". Geroztik, ni fusilatu nahian ibilitako ofizial hark, sukaldaria etorri eta galdetzen zidan "Korta, tienes café?" nik ezta erantzun ere, nik emanda ez zuen edan, berak hartu behar izaten zuen, edan nahi bazuen.

Beraz, ejerzitoko ofizialak onak bai baina bestelakoak ere baziren.

Bai horixe, batzuk euskaldunak asko errespetatzen zituzten, besteak ordea, gorroto! eta horiekin kontuz ibili beharra zegoen. Nik horretan, kapitainarekin zortea izan nuen.

Eta zauriak, izan al zenituen zauriak?

Bai, zauriak bai. Tiro batek hantzurtean jo ninduen eta oraindik ere hirurogeita bost urte pasa eta gero arrastoa hementxe daukat (eskua hankezurrera eramaten du Karmelok) eta okerrera ez zen hau izan, gerra bukatzeko bezperan, mendian galdu, sukaldarako ura behar nuela eta, eta iztarretarainoko elurtean pasa behar izan nuen

gaua, mendiko txabola baten teilatuean pasa nuen. Eta gero gerra bukatu zela jakin genuenean kapitainak ospitalera joan nahi al nuen galdetu zidan baina nik etxera joateko gogoia, eta Andorrako zaldi baten gainean jaitsi nintzen Leridarraino, sukaldaria behar baitzuten beraiek ere eta geroztik nire hankak ez dira behin ere lehengoak izan, izotza gauza txarra baita. Hala ere, oraindik poliki, baina banabil eta ez da gutxi.

Gerrak ba al du ezer onik?

Bat ere ez! Gerrak ondamentia besterik ez du ekartzen, familiak hondatu, miseria herritan, baserriean lana galanki egin beharra eta guzti honen saria: gosea galanta eta arrazionamenduko kartilla, "kuarentaiunuan gorrik ikusi giñun".

Gizonezkoak frentera eta emakumezkoak etxean, zure ustez emakumeek gutxiago sufritu ote zuten?

Ez, emakumeak ere gaizki! Lan guztiak bere gain, umeak gose, garai latzak izan ziren denentzako, gogoratzearekin bakarrik ere gaizkitu egiten naiz...

Eta Francoren garaian bizi eta gaur bizi zer esango zenuke?

Oso diferentea da, orduan gau eta egun lan egin eta ez genuen dirurik sortzen oinarritzako lortzeko ere; gaur egun berriz lana egin beharra dago, noski, baina

nahi den guztia lortzen da. Egin ezazu kontu: Garai hartan barruna, taloa eta sardin zaharra besterik ez genuen jateko. Gaur berriz denetik eta gehiegi, ez al da hala?

Beraz, gaurko gazteak, zure ustez, askoz hobeto bizi gara zuek baino?

Gauza askotan bai, hobeto bizi zarete. Gaur saiatuz gero lana sortzen da eta orduan dirua ere bai; gure garaian ordea lana ikaragarri egin behar izaten genuen eta ez genuen xoxarik ere ikusten. Orain... beste gauza askotan gogorra izaten jarraitzen du. Batzuk, edozein gauzaren gainean nahi dutena esatea libre dute, beste batzuk ordea, egunero hemen bertan ikusten ari garena... Hara! Jakin nahi al duzue gauza bat? Gerrarekin edo gerrarik gabe euskaldunok oraindik garai latzak pasatzeko gaude... egin kontu zer esaten dizuedan, nik ez ditut ikusiko, aurtan 90 urte beteko ditut eta... baina zuek bai, gazteak zarete eta hamaika gauza ikusteko biziko zarete oraindik.

-Bueno Karmelo, gaurkoz bukatuko al dugu?

"Bai, ondo, nahi dezuen arte, ni hementxe egongo naiz, sukalde txokoa periodikua letzen, telebista ikusten bestela... batzutan itzaltzeko gogoia ere ematen du baino... Bueno, bai agur, ondo joan!". □

ZINE KRITIKA

"Eraztunaren jabea, erregearen itzulera" filmeko kartela.

"Eraztunaren Jabea, erregearen itzulera"

Nadia Gonzalez - Mikel Marin
INMACULADA IKASTETXEA

Izenburua: "Erregearen itzulera"
Iraupena: 201 min.
Zuzendaria: "Peter Jackson"
Urtea: 2003

Film hau, trilogia bateko (Eraztunaren trilogia) azken filma da. "Eraztunaren erkidegoa", "Bi dorreak" filma baino hobeagoa zen eta, trilogiako azken filma, hau da, "Erregearen itzulera" trilogiako hoberena.

Izugarriko efektu bereziak, paisaiak, bataila itzelak... ditu, baino agian efektu berezi gehiegi ditu eta horregatik pixkat gehiegizkoa da.

Azken filma baino, trilogia osoa miretsi egiten dut, bigarren filmean "Bi dorreak" nahiko burutugabea zen eta ikuskizunaren erdian norabidea galtzen zuen. "Erregearen itzulera"n pertsonaiak bere helburuetara zuzentzen ditu segurtasun handiagorekin.

Lehenengo filmean, batez ere, pertsonaiak aurkezten dira eta istorioari hasiera ematen zaio, bigarren, istorioa nahiko nahasia dago, hemen korapiloa gertatzen baita, horregatik trilogiako hasiera nahiko neketsua da...

Filmak hiru ordu eta erdi irauten duenez nekeza egin diezaguke. Filma batez ere gazteei gomendatuko genieke, dituen efektu bereziengatik, batailengatik, etab... □

TXOKOA

Ikasleen Txokoa kaleratzen da Hernaniko ikastola eta ikastetxeek Hernaniko Udalarekin eta Hernaniko Kronikarekin egindako elkarlanari esker. Datozen hilabeteetan jarraipena izango du.

INMACULADA IKASTETXEA

2004ko apirilaren 1a

5. zenbakia

Lantegi arriskutsuak Hernanin

Jon Mikel Segovia - Unai Da Silva
INMACULADA IKASTETXEA

BADAUZKAGU Hernanin hiru enpresa, Elektrokimika, Atofinia eta Bakelite Ibérica, herritarrentzako eta batez ere langileentzako arrisku izugarria dutenak. Hiru hauek kimika edo petrokimika arloan aritzen dira.

Hernaniarrok enteratzen ez garen arren, enpresa hauek material arriskutsuak garraiatzen eta maneiatzen dituzte, kamioietan eramanez. Baina, zer da kezkgarria? Ba hau da; Hernaniko bizilagun gehienek ez dakite zer egin behar den, enpresa hauetariko batean isuri bat gertatuko balitz. Isuri bat edo istripu bat badagoela jakitean, zer egingo genuke? Horrelako kasuetan hauexek dira bete beharreko gomendioak:

- Sare elektrikoa deskonektatu.
- Ateak eta leihoak ondo itxi.
- Linterna bat hartu.
- Irratia piztu.
- Leku altuetara igo

Eta hernaniar gehienok ez dugu informazio honetaz berririk.

Minbiza eta binilokloruroa

Atofinia, PVCa ekoizten duen enpresa kimikoa da. Azken hamabost urteotan, 27 langile hil dira minbiziak jota, CCOOK dioenez.

Atofinakoek, berriz, minbizi kasuen eta beraien aktibitateen arteko erlazioa ezeztatu dute. Bestalde zientifikoki frogatu da binilo kloruroak minbiza eragin dezake-

ela. Atofinak bere produktuak fabrikatzeko material hau erabiltzen duenez kamioiak binilo kloruroarekin pasatzen dira Hernanitik Atofinaruntz eta azken hamabost urte hauetan zenbait kasutan istripuak izan dituzte kamioi hauek, eta isuri txikiak gertatu dira. Atofinak ez dio egoera honi irtenbiderik eman.

1997an CCOO-k ikerketa bat egitea eskatu zion "OSALAN"-i erabiltzen dituzten substantziak eta sortu ziren minbiza kasuak erlazionatuta ote zeuden jakiteko.

Ikerketa honekin ez zen ezer ere lortu, enpresak ez zuelako ikertzaileen lana batera erraztu.

lazko udan Atofinako kaltetuei buruzko txostena egin zedin lortu zen, baina bertan ez zaio auziari argi handirik eman. Minbizien jatorri erreala ezkutatu zen eta minbiza sor dezaketen produktuekiko esposizioa ezeztatu. Dena den IARC erakundeak (minbiziari buruzko ikerketarako agentzia internazionala) adierazi du binilo kloruroak minbiza eragiten duela gizakiongan. Sustantzia honekin 20 urtez lanean eginez gero gibelesko minbiza (angiosarkoma hepaticoa) azal daiteke.

Esandako datu horiek guztiak ikusita, CCOO-k salaketa jarri zion Atofinari,

segurtasun eta higiene baldintzak ez betetzeagatik eta Gipuzkoako fiskaltzak egoera honetan legez kanpoko iharduerak izan daitezkeela onartu du.

Aurreko guztiaren ondorioz esan daiteke hernaniarrok arriskuan gaudela. Zenbaterainokoa da arriskua? Bermatzen al da segurtasuna? "Segurtasun-plana" eraginkorra al da? Iristen zaigun informazioa fidagarria al da? □

Arrisku handiko 3 enpresa dauzkagu.

Bitxikeriak

Miriam Rodriguez - Rut Iturbe - INMACULADA IKASTETXEA

1836an itxura hau zuen gaurko Gudarien plazak.

Udaletxeko enparantza. Hau udaletxeko enparantzako grabado bat da, 1836an egindakoa. Grabado honetan Hernaniko "Azeri dantza" famatua ikus dezakegu. □

Paradorea 1944an.

Lizeagako Paradorea. Argazki hau 1944an egindakoa da. Lehen etortzen zen jendeak lo egiteko erabiltzen zen, baita ere jatetxe bat zegoen, eta dirua zeukan jendea joaten zen, oso garestia baitzen. Paradore hau erre egin zen eta horren ondorioz ez zen berriro erabili paradore bezala eta urte askotan erabili gabe egon da. Gaur egun oraindik Udalak ez du erabaki zertarako erabiliko duen edo zer egingo duen leku horretan. □

Hernaniko Udaletxea 1899an berritu zuten.

Hernaniko Udaletxea. 1875. urtean II. Gerrate Karlistan suntsitua izan zen. 1899.an Joakin Fernandez Ayarragaray (El Sevillano) arkitektoak berreraiki zuen. Estilo eklektikoa du. □

Orriaren egileak:

Ezkerretik eta goitik hasita: Jon Mikel Segovia, Nadia Gonzalez, Leire Pacheco, Miriam Rodriguez, Unai Da Silva, Mikel Marin, Rut Iturbe, Itsaso Pacheco.